

K CHEMICKÉMU ZABEZPEČENIU ÚTOKU 20. MB ARMÁDY KRÁĽOVSTVA SAUDSKEJ ARÁBIE

Dňa 24. februára 1991 sa začal pozemný útok síl protiirackej koalície na oslobodenie Kuvajtu. V rámci pozemných síl armády Kráľovstva Saudskej Arábie (KSA) pôsobil v jej 20. mb tiež čs. protichemický odriad.

Mechanizovaná brigáda armády KSA plnila bojovú úlohu v zostave saudskoarabskej divízie, viedla boj v prvom slede a útočila na hlavnom smere útoku.

Hlavnou úlohou 20. mb bolo zničiť nepriateľa paľbou, ovládnuť stanovený úsek terénu na území Kuvajtu a vytvoriť podmienky pre zasadenie ďalších síl (4. ob druhého sledu armády KSA).

Mechanizovaná brigáda do splnenia bližšej úlohy útočila v úseku širokom do 6 km, pri plnení konečnej úlohy potom na úseku širokom do 12 km.

Bližšou úlohou 20. mb bolo prelomenie pásma obrany mechanizovaného pluku irackej armády prvého sledu, jeho zničenie a ovládnutie objektu obojstranne križovatky púštnych ciest v hĺbke 16 km. Konečnou úlohou brigády bolo dokončenie prielomu obrany divízie nepriateľa a ovládnutie objektov kasární Khabrat Al-Afraq v priestore Ass-Saddah v hĺbke 20 km.

Bojová zostava brigády sa členila do dvoch sledov a tvorili ju mechanizované prápory na OT M-113 posilnené tankami AMX-30. Útok z chodu začal po presune z priestoru rozmiestnenia asi 30 km od štátnej hranice Kuvajtu a jeho úspech bol zabezpečený hlbokým palebným ničením prvých a druhých sledov nepriateľa, jeho záloh a tyla, predovšetkým silami a prostriedkami amerického letectva.

Cieľom chemického zabezpečenia útoku 20. mb bolo vytvoriť jednotkám potrebné podmienky pre splnenie ich úloh za chemického zamorenia (podľa vtedajších údajov obranného spravodajstva USA se s použitím jadrových zbraní Irákom nerátalo).

Chemické zabezpečenie brigády zahŕňovalo:

- radiačný a chemický prieskum vo východiskovom priestore, na ose presunu č. 2 a na smere útoku hlavných síl brigády;
- dozimetrickú a chemickú kontrolu, zhromažďovanie a vyhodnotenie jej údajov u brigády;
- organizáciu individuálnej a kolektívnej ochrany pred účinkami chemických zbraní;
- špeciálnu očistu druhého sledu brigády, VS brigády a jednotiek práporu tylového zabezpečenia.

Zvláštnosťou plnenia opatrení chemického zabezpečenia bola skutočnosť, že sa všetky uvedené opatrenia (mimo organizáciu individuálnej a kolektívnej ochrany) plnili výhradne silami a prostriedkami čs. protichemického odriadu.

Chemické zabezpečenie útoku brigády bolo plánované na tri obdobia:

1. Chemické zabezpečenie brigády vo východiskovom priestore.
2. Chemické zabezpečenie presunu brigády na čiaru zasadenia a na zasadenie brigády.
3. Chemické zabezpečenie boja brigády v hĺbke irackej obrany.

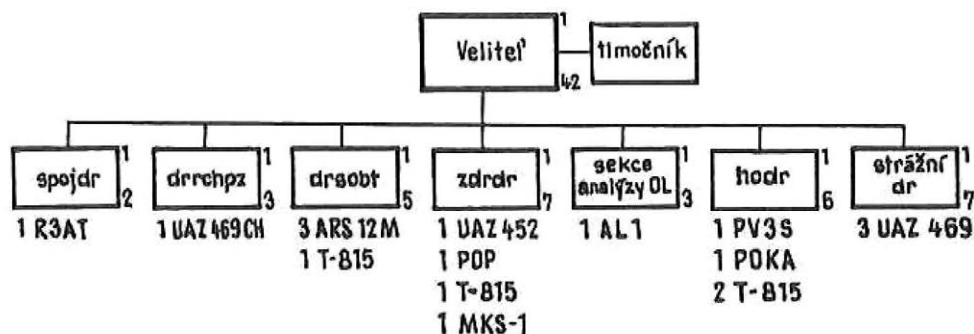
Hlavné úsilie chemického zabezpečenia bolo sústredené v smere Rukví, Chauní, Jahra.

Možnosti čs. protichemického odriadu k plneniu odborných úloh vyplývali z organizačného členenia tejto jednotky, ktoré umožňovalo plniť odborné úlohy:

● Družstvo radiačného a chemického prieskumu (družstvo rchpz) vybavené vozidlom UAZ 469 CH bolo schopné:

- zisťovať zamorenie terénu a vzduchu radioaktívnymi a otravnými látkami;
- určovať a vytyčovať hranice pásiem a priestorov zamorenia;
- vyhľadávať smery obchádzok zamorených úsekov;
- odoberať vzorky vzduchu, piesku, potravín a odosielať ich na rozbor;
- kontrolovať stupeň zamorenia osôb, výzbroja, techniky a materiálu;
- vykonávať meteorologické pozorovania v prízemnej vrstve atmosféry.

Družstvo rchpz bolo počas zasadenia brigády a útoku pridelené do zostavy mechanizovaného práporu druhého sledu na plnenie odborných úloh, čím bola splnená požiadavka veliteľa brigády.

Obr.

Skúsenosti z útoku ukázali na jednoznačnú potrebu troch až štyroch družstiev rchpz, aby bolo možné zabezpečiť také prvky bojovej zostavy brigády ako je veliteľské stanovište, tylo brigády, brigádne obväzisko a v neposlednom rade aj čs. protichemický odriad. Toto zabezpečiť však organizačná štruktúra neumožňovala.

Pomerne často diskutovanou otázkou bola tiež vhodnosť vybavenia družstva rchpz vozidlom UAZ 469 CH, keď v československej armáde sú bežne vo výzbroji prieskumné obrnené vozidlá BRDM-2rch.

Velením americkej armády bola vydaná pomôcka AIA-DS-1-90 určená pre veliteľov síl protiirackej koalície, ktorá obsahuje základné údaje o organizácii, výzbroji a bojovej technike irackej armády, a mimo iné tiež vyobrazenie obrneného transportéru BRDM-2 s uvedením jeho charakteristiky. Výzbrojenie čs. odriadu týmto transportérom by sa podstatne zvýšili riziká ohrozenia posádky najmä pri zníženej viditeľnosti, kedy nebolo možné zabezpečiť spoľahlivé rozpoznanie techniky našej armády od nepriateľskej (materiálne zabezpečenie brigády toto plne neumožňovalo).

Závažnou skutočnosťou, ktorá podstatne ovplyvňovala činnosť družstva rchpz, bola otázka spojenia. V daných podmienkach útoku sa ukázalo, že dosah RDST R-105 činil najviac 5 km s počutelnosťou "3 až 4". Z uvedených dôvodov sa muselo organizovať zložité, nepružné a zdĺhavé nepriame spojenie cez niekoľko účastníkov siete. Tento spôsob nadväzovania spojenia trval i 30 minút, čo je v boji neprípustné.

Mimoriadnu pozornosť si zasluhuje výber členov osádok rchpz. Tu by sa mali uplatniť poznatky z oblasti psychológie správania sa jedinca vo vypätých situáciách a vylúčiť osoby s takými vlastnosťami, ako sú sklony k panike, prehnaný strach o seba, egoizmus, neznášanlivosť, neochota podriaďiť sa a i. Skúsenosti z našej činnosti túto požiadavku plne podporujú.

● Družstvo špeciálnej očisty bojovej techniky (družstvo sobt) vybavené vozidlami ARS-12M bolo schopné rozvinúť celkom 12 pracovísk pre špeciálnu očistu techniky s kapacitou 24 kusov techniky za hodinu.

Zvláštnosťou útoku v púšti sa ukázalo, že vzhľadom na nedostatok vody sa pri špeciálnej očiste techniky musí využívať "kefový spôsob" a vynechať proces oplachu techniky. Linkový spôsob očisty techniky vylučovala nevhodne riešená organizácia družstva sobt (nízky počet vozidiel ARS-12M neumožnil potrebnú nadväznosť činností).

Súčasný technický vybavenie chemického vojska v oblasti špeciálnej očisty techniky sa javí ako zastaralé. Vozidlá ARS-12M, najmä nekryté časti ich špeciálneho príslušenstva a gumový materiál, rýchlo podliehajú poveternostným vplyvom. Klesá spoľahlivosť a neúmerne sa zvyšujú nároky na údržbu a zabezpečenie bezporuchovej prevádzky.

Súčasným potrebám nevyhovuje predovšetkým objemová kapacita nádrží vozidiel. Pre špeciálnu očistu v púšti (ale i v teréne) môže byť pripravené a prevážané najviac 1000 litrov odmorovacej zmesi. Pri predpokladanej spotrebe 90 litrov chlorovanej zmesi na jeden kus techniky tak môže byť odmorené iba 11 kusov techniky, čo je nepostačujúce. Taktiež konštrukčné usporiadanie vozidla ARS-12M, najmä členitosť jeho povrchu, kladie značné nároky na vykonanie špeciálnej očisty vozidla po splnení odborných úloh. Nízka sacia výška čerpadla vo vozidle ARS-12M neumožňovala čerpať vodu zo zdrojov v púšti (studne hlboké 20 m) a bolo nutné doplniť jednotku cisternami s užitkovou vodou od tylového práporu brigády.

Na základe uvedených skutočností možno teda hodnotiť využitie vozidiel ARS-12M ako problematické.

● Družstvo hygienickej očisty osôb bolo schopné jestvujúcimi zásobami vody bez doplnenia vykonať hygienickú očistu 400 osôb a táto kapacita postačovala. Pri nácvikoch činnosti na ploche sa však ukázalo, že je nutné podstatne zvýšiť počty členov družstva (základ družstva tvorili iba tri osoby zdravotníckej služby) o 6 až 8 osôb predovšetkým na výpomocné práce a pomocné pracoviská.

Jednou z najnáročnejších úloh, ktorá sa v rámci hygienickej očisty osôb predpokladala plniť, bolo vykonanie hygienickej očisty zamorených osôb zranených strelnou zbraňou. Táto činnosť vyžadovala vyriešiť mnoho technických problémov a bola zdrojom častých diskuzí zainteresovaných strán. Z československej strany však chýbali skúsenosti z tejto činnosti, z arabskej zasa ochota zapojiť sa do tohto procesu zo strachu pred možným zamorením personálu brigádneho obväziska.

Ukázala sa nutnosť prehodnotiť súčasný stav technických prostriedkov pre vykonanie hygienickej očisty osôb a potreba hľadať nové spôsoby jej technického zabezpečenia. Jednou z požadaviek súčasného boja je tiež podstatné zvýšenie mobility týchto zariadení, čo však terajšie technické vybavenie plne neumožňuje.

● Sekcia analýzy otravných látok vykonávala rozbor základných druhov otravných látok. Obsluha laboratória bola do 90 minút po prijíme neznámeho vzorku schopná analyzovať otravné látky typu VX, IVA, sarin, soman, tabun, BZ, CS, CR, adamzit a i. Sekcia tiež

stanovovala aktívny chlór (Cl^+) v roztoku používanom pri špeciálnej očiste. Možnosti sekcie analýzy OL boli zvýraznené používaním nových prípravkov Detehit a detekčných tabliet. Tieto prostriedky sa pre svoju jednoduchosť a poskytované možnosti plne osvedčili.

Prácu sekcie však sťažovali napríklad postupy používané v návodoch pre AL-1, ktoré sú často veľmi zdĺhavé a nie celkom selektívne. Uvedené postupy vôbec neriešia dôkazy priemyslových škodlivín, aj keď význam použitia týchto látok je z vojenského i civilného hľadiska značný.

Materiálne vybavenie AL-1 je veľmi zastaralé a vyznačuje sa veľkým nadbytkom laboratórneho skla, chemikálií (napr. H_2SO_4 a HCL). V konečnom dôsledku je potom AL-1 neprimerane ťažká a podvozok PV3S, ktorý ťahne ešte príves, je pri presunoch v teréne zdrojom častých ťažkostí pre celú jednotku.

Všetky uvedené skutočnosti mali nesporný vplyv na plnenie úloh chemického zabezpečenia útoku brigády, avšak nijako neznižujú veľmi kladné hodnotenie činnosti našej jednotky arabskou stranou.

Nebolo cieľom článku podrobne rozobrať všetky aspekty našej činnosti v priebehu boja brigády, ale ukázať, v akých podmienkach a s akými predpokladmi naša jednotka úlohy chemického zabezpečenia plnila, a tiež naznačiť niektoré problémy, ktoré sa môžu prejaviť aj v československej armáde.